

Eskilstuna-kuriren den 24/11 1942. Brev från en ung norrman

Vardagstryck

BREV FRÅN EN UNG NORRMAN

För Eskilstuna-Kuriren av en norsk flykting.

Varje god norrman av i dag har bara en tanke, ett mål, och det är att få vara med och kämpa för att befria sitt land. Tusenden ha lämnat sina hem och allt vad de äga och ha för att kunna vara med i kampen utifrån.

Uppfyllda av stridsvilja och optimism drogo de åstad. Men många mötte bara besvikelser på vägen. Det var för att komma ut i eldlinjen och slåss som de hade givit sig iväg — icke för att sändas ut på skogsarbete i Sverige. Endast en bråkdel av dessa norska pojkar ha kommit fram. Nästan alla ha blivit gående kvar här i hopplösheten. De komma icke vidare och känna sig satta utanför spelet. Att det är en påfrestning, som fordrar en nästan övermänsklig själsstyrka, säger sig självt. Depression och förtvivlan är den mest naturliga reaktionen för de flesta. De veta hur deras land ligger där och förblöder tum för tum, medan de själva stå där hjälplösa och ingenting kunna göra. De längta tillbaka, till hembygden och den tysta kampen där hemma. De äro uppfyllda av ångslan för sina föräldrar och syskon. Det var så lätt att säga adjö den gång, de trodde, att de gingo till något stort. Men nu känna de sig som i en fälla. De komma varken fram eller tillbaka.

Följande brev från en av dessa många pojkar talar sitt tydliga språk:

”En av pojkarna i baracken läste tidningen högt för oss. Vi hade just kommit in från skogen, hade ätit middag och slängt oss på britsarna för att vila en halvtimme innan vi gingo ut till arbetet igen. Då jag hörde namnen — — — gick det som rysningar genom mig, nu kommer det något. Ola och jag kände varann så väl, vi voro jämna-åriga och ha gått i skola tillsammans.

Jag kan inte komma bort från synen, ty alla ställen därute har jag liksom fotograferat i minnet. SS-soldaterna komma, omringa huset, automatpistolerna knattra, den lamslagna familjen, som står och ser på och icke kan göra någonting. Ola, som kommer ut på trappan, blodig och med uppsträckta händer, där stå hans sysstrar och skrika förtvivlat, att de inte måtte döda honom! Och så faller han. En syn från helvetet.

Ingen kan se en broder eller son skjutas ner utan att själv bli dräpt.

Det kan komma andra tider, det kan komma frihet, det kan komma vad som helst, sorgen och hatet komma att förbittra livet och all glädje.”

Han fortsätter längre fram i brevet:

”Hemma hade vi tre radiolurar, som vi delade så, att sex personer kunde sitta och lyssna. Dessa radiokvällar äro de bästa minnen jag har från Norge. För att nyheterna inte skulle förvrängas alltför mycket på sin vandring från man till man brukade vi alltid skriva ner sammandrag av utsändningen. Vi måste alltid skriva för hand, och det gick ju sakta. Men vi kände glädje över detta arbete, en glädje, som jag icke har känt med något arbete sedan jag kom hit till Sverige. Vi skickade ut denna tidning tre gånger i veckan. Brevbäraren var en glödande patriot. Jag glömmmer aldrig ivern i hans ansikte var postdag han kom ner till oss och frågade om vi hade ’något’. Trots pappersransoneringen fingo vi massor av papper och kuvert. Jag längtar tillbaka till detta arbete på hemmafrenten, det gav inspiration och glädje, och man kände att man gjorde en insats. Men det kan man icke göra här. Min bror har blivit mager och blek av att gå här och inte komma varken hit eller dit.

Om de norska myndigheterna äro av den uppfattningen att vi kunde göra någon nytta på hemmafrenten och det vore möjligt för oss att vända tillbaka, så skulle vi gärna göra det. Ty detta är icke något liv. Vi känna oss utanför. Vi äro icke med i kampen och kunna icke känna kampglädjen. Allt är bara så trist.

Vi äro båda villiga att påtaga oss vilken uppgift som kan bli oss pålagd.

Då Hans och jag slet oss fram över fjällen hit till Sverige hade vi trots allt en känsla av att vi gingo mot något nytt, och att vi kanske skulle nå vårt längtans mål: England. Hans hittade en hästsko, där man aldrig skulle kunnat tro att en häst hade gått, och då sade jag, att ’du, Hans, finner kanske lyckan.’ Och Hans var verkligen lycklig, då han stod där med hästskon i handen.

Hans fyllde 18 år den 20 dennes. Vi ha alla en gång varit 18 år och fulla av drömmar, men Hans har fått rena englandsfebern sedan Arne reste. Hans har icke den utbildning, som Arne hade, och han har

heller icke hållit på med segelflygning, men han gjorde flygmodeller och experimenterade, då han var hemma. Han har läst litet engelska på egen hand, studerar allt, han kommer över, och har ett brinnande intresse för flyg. Och när nu viljan och lusten och förmågan finnas där så återstår det bara en resa över Nordsjön för att det fria Norge skall få ett par vingar till. Jag förstår, att möjligheterna att resa äro mycket begränsade, och att endast de som ha verkligt angelägna ärenden kunna få resa, men för att bli stridsflygare måste man ju vara mycket ung, helst icke över 20 år, och pojkar under 20 år ha ju i regel ingen solid utbildning. Det viktigaste är väl att lusten, viljan, förutsättningen och kampglädjen äro tillfinnandes. Jag vet icke hur många hundra kronor flygbiljetten till England kostar, men vi ha sparat samman 400 kronor, och innan året är ute tänkte vi komma upp till 900 eller i lyckligaste fall 1,000 kronor. Om bara Hans får följa med till England äro vi beredda att betala biljetten själva. Jag hade tänkt gå in i norska kommandos om jag bara kom över.”

När vi läsa dessa enkla och gripande ord få vi en levande känsla av hur en sådan pojke känner det. Han brinner för sitt land. Han är besjälad av en enda tanke — att vara där, varest han kan handla. Men han tycker sig stå inför en oöverstiglig mur och känner som om han famlade omkring i mörker. Att faror ligga och lura på dessa våra pojkar, hur god tåga det än kan vara i dem, är säkert. Något måste därför göras. Medan de gå här och vänta må de besparas bitterhet och ensamhetskänsla. De behöva känna värme för det folk, som de bo hos, och få fotfäste i det samhälle, vari de nu leva. I vissa trakter av Sverige har man fått ögonen öppna för detta. På sina håll ha arbetare och andra enkla människor öppnat sina hem för dem och givit dem den hemkänsla, de länge saknat. Kunde bara många flera gå och göra sammaledes. Här är en uppgift för det svenska folket. Här kan det få utlösning för den trängtan det har att göra något för Norge. Öppna era hem för våra norska pojkar! Låt dem känna sig hemma bland eder! Låt det icke gå därhän, att de frysa till sinnet! Dagen är närmare än vi kanske ana, då Norge behöver sina söner tillbaka. Då måste de vara lika glödande som den gång, då de lämnade sitt land. Låt dem känna förståelse omkring sig under denna tid, då ödet tvingar dem att vara här.

En dylik insats från Sveriges sida kommer att betyda mycket för det framtida nordiska samarbetet.

V.

De, som så önska, kunna verkställa specialprenumeration på Eskilstuna-Kuriren till ett pris av 1 kr. Härför erhålles tio sådana nummer, som redaktionen tror kunna intressera. Avgiften inbetalas efter behag på postgiro, n:r 27788. Prenumerationen verkställles direkt hos Eskilstuna-Kurirens kontor. För varje tiotal nummer betraktas prenumerationen såsom förnyad om icke meddelande ingår om att den skall upphöra. För varje nytt tiotal nummer tillställes varje prenumerant inbetalningskort.

